

MİLLÎ ŞUUR OLUŞTURMADA TÜRK HALK EDEBİYATI KONULARININ ÖNEMİ VE ÖĞRENCİLERİN BU KONULAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

The Importance of The Turkish Folk Literature Topics in The Formation of National Consciousness and The Opinions of The Students on These Issues

Neslihan KARAKUŞ* & Özge ÖZCAN** & Melek GÜNDOĞDU***

Öz: Bu çalışmanın amacı Türk edebiyatı dersinin ana konuları kapsamında ilk defa Türk halk edebiyatının içeriğinde yer alan İslamiyet öncesi Türk edebiyatı ile 10. sınıfta tanışan öğrencilerin bu konulara bakış açısını ve bu edebiyatın öğrencilerin üzerinde millî benlik, millî kültür, millî şuur oluşturmadaki etkisine dair tespitlerde bulunmaktadır. Araştırmada Türk edebiyatı derslerinde işlenen bu konuların öğrenciler tarafından ne kadar hatırlandığı, önemsendiği ve öğrencilerin düşünce yapısına ne kadar tesir ettiği incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İstanbul Ayazağa Anadolu Lisesi 11. sınıfta öğrenim görmekte olan 60 öğrenciden oluşmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımına dayalı yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, önceden belirlenmiş olan soruların görüşme durumlarını kapsar. Çalışma kapsamında öğrencilere bir önceki sene görmüş oldukları Türk halk edebiyatı konuları kapsamında sorular sorulmuştur. Genel olarak öğrencilerin Türk halk edebiyatının konularından olan mit, mitoloji, destan, efsane, masal gibi kavramları hatırladığı görülmüştür. Öğrencilerin aldığı bu derslerin, Türk kültürünü yansıtmada etkili olduğuna ve bu konulara yönelik merak oluşturduğuna dair bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin konu ile ilgili kitap okumadığı, ders saatlerinin yetersiz olduğu, derslerin öğretmenler tarafından ezbere dayalı anlatıldığı, öğretmenlerin görsel materyal kullanmadığı yönünde görüşler bildirdiği elde edilen

Makale Gönderim:
15.09.2017
Kabul Tarihi:
21.11.2017

---

* Bu makale 12-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni'nde sunulmuş bildirinin geliştirilmiş halidir.

* Yrd. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, nkarakus@ytu.edu.tr

** Öğretmen, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD yüksek lisans öğrencisi, ozgeozcan1991@hotmail.com

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, melekgndgd@gmail.com

sonuçlar arasındadır. Daha kalıcı ve ilgi çekici olması açısından derslerin günlük hayattan örneklerle anlatılması, öğrencilerin bu konularla çok daha erken yaşlarda karşılaşması için çalışmalar yapılması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: İslamiyet ncesi Türk halk edebiyatı, Mit, mitoloji, destan, efsane, Millı şuur, yarı yapılandırılmış görüşme formu.

Abstract: The aim of this study is to determine the perspective of the students who have been introduced with Turkish Folk Literature on 10th grade within the scope of main topics of a class for the first time and to determine the effect of this lesson in creating national identity, national culture, and national consciousness on the students. In the study, attempts were made to determine how much of the subjects that were taught in the classes were remembered and cared by the students, and how much did the subjects influence students' mentalities. Study group of the research consisted of 60 students who were studying on the 11th grade of Ayazağa Anatolian High School in Istanbul in the academic year of 2016-2017. Semi-structured interview method based on qualitative research approach was used in the study. Semi-structured interviews cover interviews of predetermined questions. Within the scope of the study, students were asked nine questions about pre-Islamic Turkish Literature, myth, mythology, legend and mythos they had learned in the previous year. Generally, students remembered the concepts of pre-Islamic Turkish literature. Findings suggested that subjects that the students were taught seemed very effective in reflecting Turkish culture, and that they evoked curiosity about these topics. As a result of the research, it was concluded that the students did not read any books about the subject, the class hours were inadequate, the subjects were taught by teachers based on memorization, and the teachers did not use any visual materials. It has been suggested that the subjects should be taught using daily life examples at very early ages for them to be more permanent and interesting.

Keywords: Turkish Folk Literature, myth, mythology, epic, legend, national consciousness, semi-structured interview form.

GİRİŞ

Türk halk edebiyatının konusu olan ve İslamiyet öncesi dönemin malzemeleri arasında yer alan mit, mitoloji, destan, efsane, halk hikâyesi, masal gibi şifahi edebiyat ürünleri özünden kopmamış bir millî şuurun izlerini taşırlar. Öğrencilerin bu konularla tanışması ne kadar erken olursa bilinçaltı etkileşimin de o kadar kalıcı olacağı düşünülmektedir. Çünkü pek çok araştırma, bilinçaltının şekillendiği dönem olarak çocukluk dönemini gösterirken yapılan araştırmalar bilinçlilik hali, doğruyu yanlıştan ayırma, iyiyi kötüden ayırma gibi durumların sadece doğrudan müdahaleyle veya eğitimle olacağına da vurgu yapmaktadır (Balat ve diğerleri, 2012, s. 4). Erken çocukluk döneminde çocuğun, kendi kültürüne ait eserleri tanınması, bu eserlerin çocuk okuyucuların beğenisine sunulması, kahramanları tanınması, onlarla özdeşlik kurması büyük önem taşımaktadır. Bu konuda yapılacak özenli uygulamalar başlangıç noktası olarak düşünülebilir (Durmuş, 2011:8). Efsane, destan, masal gibi millî ve manevi yönü ağır basan türler gerek kişilik gelişimi için, gerekse kültürel değerlerin doğru bir şekilde aktarılabilmesi ve çocuğun kimlik ediniminde karışıklık yaşamaması için çok önemli görülmektedir (Işık ve Karakuş, 2017).

Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı (9-12. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında “Edebî metinler aracılığıyla Türk kültürünü ve Türkçenin inceliklerini tanınmaları; Türkçeyi özenli ve bilinçli bir şekilde kullanmaları; Türk edebiyatının tarih içinde gösterdiği değişim ve gelişimi seçkin örnekler üzerinden tanınmaları; Türk edebiyatına ait eserler aracılığıyla millî, manevi, ahlaki, kültürel ve evrensel değerleri tanınmaları ve benimsemeleri”nin amaçlandığı ifade edilmiştir (MEB, 2015: 3).

Ortaöğretim programında, Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarına alınacak metinlerin nitelikleri arasında yer alan şu madde önemlidir: “Türkçenin tarihi değişim ve gelişimini öğrencilerin daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla İslâmiyet öncesi Türk edebiyatından seçilen metinlerin bir kısmı hem asıllarına uygun dil ve söyleyişle hem de günümüz Türkçesiyle verilmelidir” (MEB, 2015: 19).

İlk okul, orta okul ve lise ders kitapları ile müfredatları incelendiğinde öğrencilerin edebî eserlerle tanışacağı, onları kavrayacağı ve onlarla kültür dünyasını geliştireceği dönemin lise dönemi olduğu görülmektedir (Keklik, 2013: 3). Bu dönemde öğrencilerin ders kitaplarında nitelikli metinler ve öğretim materyalleriyle karşılaşması, öğrencilerin millî, manevi, ahlaki ve kültürel değerlere karşı olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Edebiyat ve dil öğretiminde seçilecek metinlerin ve ders kitaplarında yer alacak metinlerin niteliğinin, çeşitliliğinin yanı sıra; ders kitaplarının gerek şekil gerekse içerik özelliklerinin etkililiği ve verimliliği de önem arz etmektedir (Eskimen, 2016: 4). Öğrencilere dil bilinci kazandırmak dilimize ait edebî türlerin iyi seçilmesiyle mümkündür (Solak ve Yaylı, 2009: 245). Dil ve edebiyat kültürel değerlerin oluşmasında ve geliştirilmesinde katkı sağlarken yine dil ve edebiyat kültürel değerlerin

gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Bu doğrultuda Türk dili ve edebiyatı dersi kültür aktarımında araç görevindedir.

Sözlü anlatıları yaşatmak adına yapılabilecek işlerin başında, onları milleti oluşturan fertlere okutmak gelmektedir. Anlatıları okutabilmek için ilkokuldan lise son sınıfa kadar bütün sınıfların ilgili ders kitaplarına öğrencilerin seviyesine uygun bir şekilde anlatılar hakkında bilgi ve örnekler verilebilir (Boyraz, 2008: 11). Ayrıca ders kitaplarına metin seçilirken tür çeşitliliği kadar türe ilişkin metin sayısı da önemli görülmektedir. Öğrencilerin çok türde eser okumasının yararı yadsınmaz (Özbay ve Çeçen, 2012: 75).

“Kültür” kelimesi Latince kökenli olup Fransızcadan Türkçeye geçmiş bir kelimedir. TDK Büyük Türkçe Sözlükte (2011) “Tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde oluşturulan maddi ve manevi değerler ile bunların var olmasında, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” olarak tanımlanmıştır. Ziya Gökalp (1974: 11) kültür kavramıyla ilgili olarak “Her medeniyetin, her millette aldığı hususi şekilleri vardır ki, bunlara hars adı verilir” demiştir. Milletler tarih içinde oluşmuş ve gelişmişlerdir (Ögel, 1971: 4). Bir milletin yaşadığı toplumun değerlerini bilmesi ve yaşantısını düzenlerken maddî ve manevi bir tutum sergilemesinde kültürün etkisi bulunmaktadır. Kültür, onu meydana getirmiş olan milletin malıdır (Topçu, 2014: 20). Milletin geçmişini tanıyarak bu gününü oluşturmasını sağlamaktadır. Milletlerin tarihini yapanlar, kültürünü oluşturanlar da milletlerdir. İnsanın yaşadığı çevreyi ve toplumu bilmesi, değerlendirmesi ve yorumlaması kültürünü bilmesiyle oluşabilir. Kültür bir milletin geçmişi ile geleceği arasındaki güçlü bağıdır.

Sözlü kültür, insanların belleğinin bütün toplumlarda yaşamasının ön koşuludur. Ancak böylelikle medeniyetler kültürü korunabilir. Kültürün korunabilmesi için öncelikle bilinmesi gerekmektedir (Artun, 2015: 456). Halk bilimi ve halk edebiyatı ürünleri sözlü kültür ortamında oluşur. Aktarımı sözlü iletişim ortamında yapılan halk edebiyatı ürünlerinin en temel kaynağı, sözlü kaynaklardır (Oğuz, 2008: 97). Bu nedenle İslâmiyet’in kabulüne kadar yarı göçebe olarak yaşayan Türk milletinin ilk kültürünü sözlü edebiyat ürünlerinde bulmak gerekmektedir.

Mit, doğaüstü varlıkların eylemlerinin öyküsünü anlatır ve yaratıldıkları toplumun dünyaya ve olaylara bakış açısını, bir anlamda o toplumun karakterini yansıtır (Dönmez, 2001: 15). Destan teşekkül ettiği asırdan ne kadar sonra kâğıda geçirilirse geçirilsin, yine teşekkül ettiği asrın mahsulü sayılır. Çünkü onun temeli, esas fikirleri, esas unsurları teşekkül ettiği asra aittir (Sakaoğlu ve Duymaz, 2002: 56).

Türk edebiyatı dersinin Türk halk edebiyatı konuları öğrencilerde millî benlik, millî şuur, millî kültür kazandırması açısından önemlidir. Öğrencilerin kültürel öğeleri, kültürün özünü oluşturan halk edebiyatı ürünlerini öğrenmeleri ve bugünün şartlarına uygun bir şekilde yararlanmaları amaçlanmaktadır. Öğrencilerin sosyal yönden

şekillendirilmesi açısından sözlü kültür kaynaklarından faydalanmanın gerekli olduğu düşünülmektedir. Folklor ve halk edebiyatı ürünleri, toplumların özelliklerini yansıtır. Topluları oluşturan kişilerin her türlü inanış, düşünce, bilgi, beceri, yaşayış ve karakterleri bu ürünlerde şekil alır (Aslan, 2000: 91). Bu sebeple “bütün ülkeler büyüğüne küçüğüne bakmaksızın millî kültürün özünü oluşturan halk edebiyatına, onun içindeki sözlü halk edebiyatı ürünlerine dönerek, onun bitmez tükenmez ve eskimeyen zenginliklerine dayanarak onlardan bugünün şartlarına uygun bir şekilde faydalanmanın yollarını aramaktadır” (Asanaliyevna, 2000: 85).

Problem

Bu çalışmada Türk dili ve edebiyatı dersi 10. sınıf konuları arasında yer alan İslamiyet öncesi Türk edebiyatının öğrenciler üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılacaktır. “Müfredatta belirtilen ders saati süresince öğrencilere aktarılan İslamiyet öncesi Türk halk edebiyatı konuları millî benlik, millî şuur, millî kültür kazandırmada yeterli midir?” sorusuna cevap aranacaktır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin bir önceki sene gördükleri bu konuları hatırlayıp hatırlamadıklarının tespitine çalışılmıştır.

Amaç ve Önem

İslamiyet öncesi Türk halk edebiyatı dönemi, Türklerin bilinen ilk eserlerinin oluşturulduğu dönemdir. Millî kültüre sahip olmayan bireyler, yabancı kültürlerin etkisiyle kültürlenmeye maruz kalırlar. Bu maruz kalmayı engellemenin en önemli yolu öğrencilere kendi kültürlerini öğretmektir. “Her medeniyet kendine has bir kültür ve sanat yaratır” (Kaplan, 1983). Bu nedenle, geçmişimizden gelen kültür ve sanatın öğrencilere aktarımı oldukça önemlidir. İslamiyet öncesi Türk halk edebiyatı, Türklerin meydana getirdiği ilk ürünlerden oluşmaktadır. Bu ürünlerin öğrenciler tarafından doğru bir şekilde algılanması ve ilerleyen süreçte aktarılması kültürümüzün devamı için önem arz etmektedir. İslamiyet öncesi Türk halk edebiyatı konuları 10. sınıfın 1. döneminde toplam 4 hafta boyunca 12 ders saatinde anlatılmaktadır. Öğrenciler lise öğrenim hayatları süresince bu konuyla bir daha karşılaşmamaktadırlar. Bu çalışmaya ihtiyaç duyulmasının sebebi İslamiyet öncesi Türk halk edebiyatı konularının yeterli ders saatinde ve etkili bir biçimde aktarılmadığının düşünülmesidir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim döneminde İstanbul Ayazağa Anadolu Lisesinde öğrenim gören 60 adet 11. sınıf öğrencisi ile,

2. Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konuları arasında yer alan mit, mitoloji, destan, efsane metinleri ile sınırlı tutulmuştur.

YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla hazırlanmıştır. Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar nitel araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45).

Çalışma Grubu

2016-2017 eğitim öğretim döneminde 11. sınıfta öğrenim gören 60 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmanın evreni 11. sınıf öğrencileri, örneklemi evrenden hareketle seçilen 60 öğrencidir. Bu evren içerisinde amaçsal örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme yoluyla örneklem seçimine gidilmiştir. Büyüköztürk vd. (2010: 91)'e göre, bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesnelere, olaylar vb.) örnekleme alınır. Bu noktadan hareketle, örneklem seçiminde ölçüt olarak İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularını bir önceki yıl görmüş olan 11. sınıf öğrencileri dikkate alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın kuramsal boyutu oluşturulduktan sonra 11. sınıf öğrencilerinin destan, mit, mitoloji, efsane gibi konulara dair görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, önceden belirlenmiş olan soruların görüşme durumlarını kapsar (Balci, 2004). Görüşme formu hazırlanırken öncelikle sorulacak sorular belirlenmiştir. Sorular oluşturulurken kolay anlaşılabilir sorular yazma, açık uçlu sorular sorma, odaklı sorular hazırlama, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme gibi ilkelere (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 156) dikkat edilmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra bir 11. sınıf öğrencisi ile ön görüşme yapılmış, görüşme tamamlandıktan sonra öğrencinin görüşme sorularına verdiği cevaplar çözümlenerek dökümü yapılmıştır. Anlaşılmayan soru maddeleri değiştirilmiş ve ön görüşmeye alınan bu öğrenci araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırmada kullanılacak olan görüşme formu içerik geçerliliğini sağlamak amacıyla Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen görüş ve öneriler doğrultusunda görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda 9 soru yer almaktadır. Görüşme sırasında öğrenciye, görüşme formunda yer alan sorular sırasıyla sorulmuş ve öğrencinin rahat bir şekilde soruları cevaplaması talep edilmiştir. Öğrencinin sorulara verdiği cevaplar yazılı olarak kaydedilmiştir.

Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda belirtilmiştir:

İslamiyet öncesi Türk edebiyatı denilince aklınıza ne geliyor? Tek kelimeyle ifade edecek olsanız, bu kelime ne olurdu?

Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularının işlendiği 10. sınıf derslerinizin Türk kültürünü yansıtmada yeterli olup olmadığı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Açıklayınız.

Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarının neler olduğunu biliyor musunuz? Bilmedikleriniz hangileridir?

Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarından sizi en çok etkileyen hangisidir?

Aklınıza gelen destanlar nelerdir?

Türk Halk Edebiyatı derslerinden sonra sizde Türk mitolojisi ve Türk destanlarına dair bir merak oluştu mu?

Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konuları arasında destan, mit, mitoloji konuları işlenirken ilginizi en çok çeken konu hangi konu oldu?

İçerisinde mitolojik unsurlar geçen bir kitap okudunuz mu? Okuduysanız içerisinde ne tür mitolojik unsurlar vardı?

Sizde millî benlik, millî kültür, millî şuur oluşmasında bu derslerin herhangi bir etkisi oldu mu? Düşünceleriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümleme tekniği kullanılmıştır. Buna göre, ilk önce araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal boyutundan yola çıkarak kategoriler oluşturulmuştur. İkinci aşamada, hangi verinin hangi tema altında düzenleneceği belirlenmiştir. Son aşamada ise veriler, frekans ve yüzde değerleri şeklinde sunulmuştur. Temel amaç araştırmaya konu olan kültürün tanımlanması ve bu süreçte de bu kültürü oluşturan bireylerin ya da grupların algılarının, deneyimlerinin ve tutumlarının kendi bakış açılarından aktarılmasıdır. Bu nedenle ortaya çıkan bulgular çalışan grubun diliyle sunulur ve doğrudan anlatılanlara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 69). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk vd, 2014: 152).

BULGULAR VE YORUMLAR

60 öğrenci ile yapılan görüşmeler neticesinde toplanan veriler gruplandırılmış ve her soru bir tablo çerçevesinde yüzde ve frekans değerleri ile birlikte verilmiştir.

11. sınıf öğrencilerine “İslamiyet öncesi Türk edebiyatı denilince aklınıza ne geliyor? Tek kelimeyle ifade edecek olsanız bu kelime ne olurdu?” sorusu yöneltilmiş ve bu soruya verdikleri cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı denilince aklınıza ne geliyor? Tek kelimeyle ifade edecek olsanız bu kelime ne olurdu?

	f	%
Sözlü Edebiyat	17	%28,33
Mitolojik Canlılar	6	%10
Karmaşık	4	%6,66
Tanırlar	3	%5
Abartı	3	%5
Şarap	2	%3,33
Sıkıcı	2	%3,33
Kültürümüz	2	%3,33
Eski	2	%3,33
Cahillik	2	%3,33
İnanç	2	%3,33
Bilgi	1	%1,66
Orhun Yazıtları	1	%1,66
Şaman	1	%1,66
Miras	1	%1,66
Olağanüstü	1	%1,66

İslâmiyet	1	%1,66
Merak	1	%1,66
Kafiye	1	%1,66
Kalıp	1	%1,66
Anonim	1	%1,66
Gizemli	1	%1,66
Kahramanlar	1	%1,66
Türklük	1	%1,66
Yiğitlik	1	%1,66
Kopuz	1	%1,66
Toplam	60	%100

Tablo 1’de görüldüğü gibi 60 öğrenciden 17’si İslamiyet öncesi Türk edebiyatını “sözlü kültür” olarak nitelendirmiş, 6 öğrenci “mitolojik canlı” derken 4 öğrenci “karmaşık”, 3 öğrenci “abartı”, başka üç öğrenci de “Tanrılar” demiştir. Bu kavramlar dışında “sıkıcı, eski, cahillik, şarap” gibi olumsuz ifadeler de tespit edilmiştir.

11. sınıf öğrencilerine “Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularının işlendiği 10. sınıf derslerinizin Türk kültürünü yansıtmada yeterli olup olmadığı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Açıklayınız.” sorusu yöneltilmiş ve bu soruya verdikleri cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularının işlendiği 10. sınıf Derslerinin Türk Kültürünü Yansıtmada Yeterli Olup Olmadığı Hakkında Öğrencilerin Düşünceleri

	f	%
Yeterlidir	32	%53,33
Yeterli değildir	28	%46,66
Toplam	60	%100

Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularının işlendiği 10. Sınıf derslerinin Türk kültürünü yansıtmada yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Bu soruya yetersiz cevabını veren öğrencilerin gerekçelerinin bazıları şöyledir: “Derslerin sıkıcı işlenmesi, konuyla ilgili uygulama yapılmaması, görsel kullanılmadan anlatılması, konunun günlük hayattan uzak olması, tarih dersinin bu konuda daha etkili olduğu ve eğitim sisteminin yetersiz olduğu”. Öğrencilerin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Daha çok ezbere dayalı ders işlediğimiz için Türk kültürünü pek tanıyamadık.”

“Yeterli değil, yeterince örnek görmüyoruz. Dersler yüzeysel işleniyor.”

“Ülkemizde eğitim sistemi ezberle, sınavda yap, unut olduğu için işlenen dersler Türk kültürünü kısa sürede tanımamızda yeterlidir, evet.”

“Yeterli değil çünkü İslamiyet öncesi Türk destanlarının çoğu bilinmiyor. Ama destanları bilmemiz bizim kültürümüzü tanımamız adına çok iyi olacaktır. Bunun için okullarda kulüpler açıp orada etkinlikler yapılabilir.”

“Dersler daha eğlenceli işenebilir ve akılda kalması amacıyla daha çok görsel kullanılabilir.”

11. sınıf öğrencilerine “Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarının neler olduğunu biliyor musunuz? Bilmedikleriniz hangileridir?” sorusu yöneltilmiş ve bu soruya verdikleri cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarının neler olduğunu biliyor musunuz? Bilmedikleriniz hangileridir?

	f	%
Mit	32	%53,33
Mitoloji	13	% 21,66
Sav	13	% 21,66
Koşuk	12	% 20
Sagu	8	%13,33
Efsane	4	% 6,66
Destan	3	% 5

3. soruya verilen cevaplara bakıldığında bu kavramların hepsini bilen 22 öğrenci, hiçbirini bilmeyen 2 öğrenci olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden: 32 öğrencinin mit kavramını bilmediği (%53,33), 13 öğrencinin mitoloji kavramını bilmediği (21,66), 13 öğrencinin sav kavramını bilmediği (%21,66), 12 öğrencinin koşuk kavramını bilmediği (%20), 8 öğrencinin sagu kavramını bilmediği (13,33), 4 öğrencinin efsane kavramını bilmediği (%6,66), 3 öğrencinin destan kavramını bilmediği (%5), tespit edilmiştir. İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularının ve sözlü edebiyat geleneğimizin temelini oluşturan bu kavramların öğrenciler tarafından öğrenilmemiş olması manidardır.

11.sınıf öğrencilerine “Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarından sizi en çok etkileyen hangisidir?” sorusu yöneltilmiş ve bu soruya verdikleri cevaplar gruplanıp alt temalar oluşturularak tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarından sizi en çok en çok etkileyen hangisidir?

	f	%
Efsane	29	% 48,33
Destan	25	% 41,66
Mitoloji	14	%23,33
Sagu	3	% 5
Sav	3	% 5
Mit	1	%1,66
Koşuk	1	% 1,66
Hiçbiri	1	%1,66

11.sınıf öğrencilerine “Mit, mitoloji, efsane, destan, sav, sagu, koşuk kavramlarından sizi en çok en çok etkileyen hangisidir?” sorusu yöneltilmiş ve 1 öğrenci hiç bir kavramı bilmediği için kendisini etkileyen bir kavram olmadığını söylemiştir. Efsane cevabını veren öğrencilerin söyledikleri nedenlerden bazıları şöyledir: “Çünkü çok abartılı olduğu için komik oluyor”, “Efsane çünkü daha güvenli ve daha derindir”, “Hayal gücünü geliştirecek olaylar yaşanıyor”, “Doğüstü olaylar yaşanıyor”, “Efsaneleri dinlemek beni heyecanlandırıyor” gibi. Destan cevabını veren öğrencilerin söyledikleri nedenlerden bazıları şöyledir: “Çünkü yiğitlerin, kahramanların hayatlarına abartarak yazması, onların yaptıkları fedakârlıkları, yiğitlikleri masalsı bir şekilde anlatması”, “Çünkü eski zamanlardan günümüze kadar ulaşması ve içerisinde efsaneler barındırması”, “Çünkü ulusları ve o dönemi tanıtıcı nitelikte olması” gibi. Mitoloji cevabını veren öğrencilerin söyledikleri nedenlerden bazıları şöyledir: “Çünkü tanrıçalar, kültürler hep dikkatimi çekmiştir”, “Eski Yunan Mitolojisine merak duyduğum için” gibi. Sav cevabını veren öğrencilerin söyledikleri nedenlerden bazıları şöyledir: “Çünkü atalarımızın yaşayarak anladıkları sözleri bizim için yazmışlardır”, “Öğüt verme, ders verme gibi atalarımızın söylediği sözlerdir ve bunlar beni etkiliyor” gibi.

11.sınıf öğrencilerine “Aklınıza gelen destanlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin verdiği cevaplar gruplandırılarak tablo 5`te sunulmuştur.

Tablo 5. Aklınıza gelen destanlar nelerdir?

	f	%
Ergenekon Destanı	36	% 60
Oğuz Kağan Destanı	31	% 51,66
Alp Er Tunga	25	% 41,66
Şu Destanı	21	% 35
Yaratılış Destanı	18	% 30
Manas Destanı	17	% 28,33
Bozkurt Destanı	17	% 28,33
Gılgamış Destanı	16	% 26,66
Türeyiş Destanı	12	% 20
Göç Destanı	7	% 11,66
Battalgazi Destanı	7	% 11,66
Diriliş Destanı	6	% 10
Saltuk Buğrahan	4	% 6,66
Çanakkale Destanı	2	% 3,33
Karacaoğlan Destanı	2	% 3,33
Danişment Gazi	2	% 3,33
Dede Korkut	2	% 3,33
Köroğlu Destanı	1	% 1,66

Üç Şehitler Destanı	1	% 1,66
Cengiz Han	1	% 1,66
Kürşat	1	% 1,66
Timur Destanı	1	% 1,66
Atilla Destanı	1	% 1,66
Dandanakan	1	% 1,66
Kutadgu Bilig	1	% 1,66
Yuğ Destanı	1	% 1,66
Toplam	234	%100

5. soruya cevap olarak öğrencilerin en çok tekrarladığı destan Ergenekon Destanı'dır. İslamiyet öncesi Türk destanlardan Ergenekon Destanı, Oğuz Kağan Destanı, Alp Er Tunga Destanı, Yaratılış Destanı, Bozkurt Destanı, Türeyiş Destanı, Göç Destanı, Atilla Destanı cevap olarak verilmiştir. İslâmiyet sonrası Türk destanlarından Saltuk Buğrahan Destanı, Battalgazi Destanı, Manas Destanı, Köroğlu Destanı, Cengiz Han Destanı ve Timur Destanı; yapay destanlardan Çanakkale Destanı, Üç Şehitler Destanı; yabancı destanlardan Gılgamış Destanı da verilen cevaplar arasındadır. Aslında destan olmayıp, öğrencilerin destan olarak düşündükleri kavramlar da vardır: Yuğ, Kürşat, Dandanakan, Kutadgu Bilig, Karacaoğlan, Diriliş gibi.

Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar arasında “Diriliş” dikkat çekmektedir. TRT 1 kanalında 10 Aralık 2014 tarihinde yayınlanmaya başlayan Ertuğrul Gazi'nin hayatını anlatan “Diriliş: Ertuğrul” adlı diziden etkilenerek bu cevabı verdikleri, Ertuğrul Gazi'yi bir destan kahramanı olarak gördükleri öğrencilerin yaptığı açıklamalar arasındadır.

11.sınıf öğrencilerine “İslâmiyet öncesi Türk edebiyatı derslerinden sonra sizde Türk mitolojisi ve Türk destanlarına dair bir merak oluştu mu?” sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin verdiği cevaplar tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. İslâmiyet öncesi Türk edebiyatı derslerinden sonra sizde Türk mitolojisi ve Türk destanlarına dair bir merak oluştu mu?

	f	%
Merak oluştu	40	% 66,66
Merak oluşmadı	20	% 33,33
	60	% 100

6. soruya öğrencilerin %66,66 “merak oluştu”, %33,33 ise “merak oluşmadı” cevabını vermiştir. Merak oluşmuş öğrenciler bu meraklarına yönelik internette çeşitli araştırmalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Konu ile ilgili aktardıkları cümlelerden bazıları şöyledir:

“Derslerden sonra Türk destanlarını araştırıp haklarında bilgi sahibi olmuştum”

“Ergenekon destanını araştırma merakı oluştu”

“Biraz ilgim artsa da Yunan ve Viking mitolojisine daha çok ilgim var”

“Evet, sonra Üç Anadolu Efsanesi kitabını okumuştum”

“Bu zaten var olan bir meraktı ancak ders sonrasında içimde bir arayış yaşamıştım”

11.sınıf öğrencilerine “Türk Edebiyatı dersinin İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konuları arasında destan, mit, mitoloji konuları işlenirken ilginizi en çok çeken konu hangi konu oldu?” sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin verdiği cevaplar tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. İslâmiyet öncesi Türk edebiyatı konuları arasında ilginizi en çok çeken konu hangi konu oldu?

	f	%
Destan	21	%35
Efsane	4	%6,66
Mitoloji	3	%5
Dede Korkut	3	%5
Sav	3	%5
Kitabeler	3	%5
Sözlü Edebiyat Ürünleri	2	%3,33
Sagu	2	%3,33
İnsan	1	% 1,66
İlahi Aşk	1	% 1,66
Koşuk	1	% 1,66
Edebiyat	1	% 1,66
Türk Hükümdarları	1	%1,66
Kımız	1	%1,66
İrk Bitig	1	%1,66
Törenler	1	%1,66
Halk Hikâyeleri	1	%1,66
Oğuz Kağan	1	%1,66

Eski Türk Tarihi	1	%1,66
İlgimi Çekmedi	8	%13
Toplam	60	%100

11.sınıf öğrencilerinin en çok ilgisini çeken kavram %21,66 destandır. Öğrencilerin %3,3'ünün hiçbir kavram ilgisini çekmediği tespit edilmiştir.

11.sınıf öğrencilerine “İçerisinde mitolojik unsurlar geçen bir kitap okudunuz mu? Okuduysanız içerisinde ne tür mitolojik unsurlar vardı?” sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerden alınan cevaplar tabloda 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. İçerisinde mitolojik unsurlar içeren bir kitap okudunuz mu? Okuduysanız içerisinde ne tür mitolojik unsurlar vardı?

	f	%
Okudum	15	% 25
Okumadım	45	% 75
Toplam	60	%100

11.sınıf öğrencilerinden 15’i yani % 25’i içerisinde mit, mitoloji geçen kitap okumuştur; 45’i yani % 75’i bu konu hakkında kitap okumamıştır. Kitap okumayıp bu konuda internette araştırma yapıp bilgi edindiğini söyleyen öğrenciler bulunmaktadır. Okuyan öğrencilerin cevaplarından bazıları şöyledir:

“10. sınıfta okuduğumuz Dede Korkut Hikâyelerinde mitolojik unsurlar vardı, onu okumuştum”

“Hristiyanlıkla ilgili bir kitap vardı. Ölüm, savaş ve diğer iki meleş anlatıyordu”

“Okudum. Mısır tanrılarını anlatıyordu. Oranın ortamı ve sfenkslerden bahsediyordu”

“Evet okudum. İçinde yarı insan yarı at bir kahraman vardı”

“Evet okudum. Yunan, Türk ve çok az derecede Mısır mitolojisini biliyorum. Kiranos’un Evlatları, 12 tanrının üç büyüğü Hades, Zeus, Poseidon. Mumyalama, Ebu Simbel ve Abidos, Karnak tapınağı”

“Evet, okudum. Azra Erhat’ın Mitoloji Sözlüğü adlı kitabını okumuştum. Kitapta Anadolu Efsaneleri, Yunan ve Latin mitolojisinden bahsediliyordu”

11.sınıf öğrencilerine “Sizde millî benlik, millî kültür, millî şuur oluşmasında bu derslerin herhangi bir etkisi oldu mu? Düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Sizde millî benlik, millî kültür, millî şuur oluşmasında gördüğünüz bu derslerin herhangi bir etkisi oldu mu? Düşünceleriniz nelerdir?

	f	%
Oluştı	38	% 63,33
Oluşmadı	10	% 16,66
Kısmen	12	% 20
Toplam	60	% 100

Öğrencilerin 38’i yani %63,33’ü gördükleri derslerin millî benlik, millî kültür, millî şuur oluşmasında etkili olduğunu düşünmektedir. Görüşlerin bazıları şöyledir:

“Kesinlikle oldu. İşlenen derslerde kültürümüz, benliğimiz olduğu için bir merak uyandırdı böylelikle daha fazla öğrenmeye çalıştım”

“Her ne kadar bu dersi sevmesem de geçmişimi öğrenmek millî kültürümün gelişmesinde büyük rol oynadı”.

Öğrencilerin 10’u yani %16,66’sı kendilerinde herhangi bir etkinin olmadığını düşünmektedir. “Bu şuur ortaya çıkarttıktan sonra da bireyin içinde yaşatmak gerekir. Kastettiğim şey bu kültürün derslerin ötesinde de anlatılıp yaşanması. Dersler bu şuur ortaya çıkarabilir ancak devam ettiremez. Bunu toplum yapmalıdır. Şuur oluşmasını bir bebek, kastettiğim şeyi ise bu bebeğin büyütülmesi ve yaşatılması gibi düşünebilirsiniz”.

Öğrencilerin 12’si yani %20’si ise bu etkinin kısmen olduğunu düşünmektedir. “Kısmen oluyor. Zaten bu bilinçte ise bize kesinlikle faydası olur. Ama bu bilinçte değilsek bize pek bir şey kazandırmaz”.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırma ile millî şuur oluşturmada İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konularının önemi ve öğrencilerin bu konularla ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için 11. sınıf öğrencileri ile konu hakkında görüşme yapılmış, görüşme sonunda ulaşılan bulgular literatür ışığında tartışılmıştır. Genel olarak öğrenciler İslamiyet öncesi Türk edebiyatına ait kavramları hatırlamaktadır. Gördükleri derslerin Türk kültürünü yansıtmada etkili olduğunu, bu konulara yönelik merak oluşturduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin, konu ile ilgili kitap okumadığı, ders saatlerinin yetersiz olduğu, derslerin öğretmenler tarafından ezbere dayalı anlatıldığı, öğretmenlerin görsel materyal kullanmadığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Pilav ve Uslu Üstten'in (2013) yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin edebiyat dersine yönelik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin, "tarihin ve kültürel hayatın aktarımı olarak edebiyat" başlığı altında geliştirdiği metafor sayısının 19 olduğu ve en sık tekrar edilen "tarih" olduğu tespit edilen sonuçlar arasındadır. Edebiyat ve tarihin birbirini tamamlayan ayrılmaz bir bütün oluşu öğrenciler tarafından ifade edilmiştir.

Saraç'ın (2009) yaptığı çalışmada, derslerin anlatımında gerekli araç-gereç ve görüntülü teknolojiden yararlanılması öğrenme ve öğretim etkinliklerinde öğretimde kullanılacak yöntem ve tekniklerin belirlenmesi kadar önemli bir yer tuttuğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin yeterli ölçüde görsel materyal kullanmadığı ortaya çıkmaktadır. Aynı çalışmada öğrencilerinin kitap okuma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hardal'ın (2015) yaptığı çalışmaya göre, günümüz gençleri, teknolojinin getirdiği yeniliklerle birlikte bazı değerleri eski kabul edip ön yargıyla yaklaşabilmekte ve medeniyetimizin önemli kültürel ve edebî değerlerine karşı olumsuz düşüncelere girebilmektedirler. Bu çalışmaya göre de öğrencilerin %13'ünün İslamiyet öncesi Türk edebiyatına dair hiçbir kavram ilgisini çekmemektedir. Bu öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde İslamiyet öncesi Türk edebiyatına dair önyargılarının olduğu görülmüştür. Bu durum Hardal'ın çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

"Teknolojiyi okuma kültüründen çıkarmaya çalışmak gerçekçi olmadığı için teknolojinin olumlu taraflarını ayırtmak bu konuda daha çok araştırma yapıp etkisini, eğitsel ve olumlu yanını keşfetmek gerekir" (Kaya, 2014: 324). Öğrencilere "Aklınıza gelen destanları yazınız" sorusu yöneltildiğinde öğrencilerin %10'u "Diriliş Destanı" cevabını vermiştir. Türk edebiyatında "Diriliş Destanı" adlı bir destan bulunmayıp, günümüzde televizyonda yayınlanmakta olan Ertuğrul Gazi'nin hayatının anlatıldığı "Diriliş Ertuğrul" dizisinden etkilenerek öğrencilerin bu cevabı verdikleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin vermiş olduğu bu cevap gerçeğe uymamaktadır. Ancak bu durum şunu göstermektedir ki gerçek bilgiler öğrencilere görsel işitsel malzemeler ve medya

vasıtasıyla aktarılsa kalıcı öğrenme gerçekleşecektir. Bu durumdan hareketle kültürümüze ait öğelerin görsel ve işitsel materyallerle aktarılması öğrencilerin derse olan ilgisini arttıracak ve millî benlik, millî şuur oluşturma da etkili olacaktır. Ayrıca Türk kültürüne ait unsurların teknoloji yardımıyla elektronik ortamlarda doğru ve nitelikli bir şekilde aktarılması bilginin öğrenilmesinde etkili olacaktır. Öğrencilerde millî benlik, millî şuur, millî kültür oluşturmak için kendi tarihimizdeki kahramanları onlara tanıtmamız gerekmektedir. Yabancı uluslardan alınan Superman, Örümcek Adam gibi hayali kahramanlar yerine bizim kültürümüzde yaşamış olan Tomris Hatun, Oğuz Kağan, Tuğrul ve Çağrı Beyler gibi kahramanlar öğrencilere tanıtılması önerilmektedir. Böylelikle öğrenciler kendi kültürüne ait unsurları erken yaşta tanıyabileceklerdir. Ayrıca kalıcılık ve ilgi çekicilik açısından derslerin günlük hayattan örneklerle anlatılması, öğrencilerin bu konularla çok daha erken yaşlarda karşılaşması için çalışmalar yapılması önerilmiştir. Öğretmenlerin ders içinde ve ders dışında İslamiyet öncesi Türk kültürünü tanıttıkları etkinliklere yer vermesi gerekmektedir.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin %53,33'ünün "mit" kavramını bilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Mit, mitoloji gibi kavramlar fantastik edebiyat kapsamında anlatıldığında öğrencilerin ilgisini çekmektedir. "İçerisinde mit, mitoloji geçen kitap okudunuz mu?" sorusu yöneltildiğinde öğrencilerin %25'i içerisinde mit, mitoloji kavramlarının geçtiği bir kitabı okuduğunu belirtmiştir. Bu kitaplar fantastik edebiyat ürünleridir. Mitler dünyasında gerçekleşen olaylarda mantık aranmamıştır. Büyülü gerçekçilik anlatım üslubunun kökenleri çok eskilerde, sözlü edebiyatın ilk şekilleri olan mitlere uzanmaktadır (Bars, 2013). Mitlerin büyüülü gerçekçilik ve fantastik edebiyat çerçevesinde anlatılması konunun anlaşılabilirliğini arttıracaktır.

Öğrenciler tarafından okunan kitapların içeriğine bakıldığında durum daha net görülmektedir. Hristiyanlıkla ilgili, ölüm, savaş ve diğer iki meleş anlatan, Mısır Tanrılarında, sfenkslerden bahseden, içinde yarı insan yarı at bir kahraman olan, Yunan mitolojisini anlatan, Mısır mitolojisi ile ilgili olan, Kiranos'un Evlatları, 12 Tanrının üç büyüğü Hades, Zeus, Poseidon gibi Yunan mitolojik Tanrılarında bahseden, mumyalama, Ebu Simbel ve Abidos, Karnak tapınağı gibi konuları içeren kitaplar okunmuştur. Bu durumun çeşitli nedenleri vardır. Öğrencilerin bu konulara ilgi duydukları için bu kitapları okudukları düşünülebilir. Ama aynı öğrenciler Türk mitolojisine dair kitaplar da okuyabilirdi. Okuyamamalarının önemli bir nedeni piyasada bu konularda kitapların yer almamasıdır.

Batılıların Halk edebiyatı ve folklordan faydalanarak opera, bale, tiyatro, roman ve çocuk şiiri yazdığını belirten Şirin (1987: 343), sözlü ve yazılı kaynaklara yönelmenin batıda gelişen çocuk edebiyatının ana damarını sağlamlaştırdığını vurgulamaktadır. Destanları ve efsaneleri çağdaş edebiyata dönüştüren batı böylelikle hem edebiyatı hem de kültürü yaşatmayı hedeflemiştir. Işık ve Karakuş yaptıkları araştırmada (2017) mitoloji başlığı altında Batı kültürüne ait mitolojik ve destanî unsurların Türk çocuklarına sunulduğunu tespit etmişlerdir. Fantastik romanlara ilginin arttığı 21. yüzyıl

edebiyatında bu tür eserlerin kurgulanmasında mitolojik unsurlardan çokça yararlanılmaktadır. Fakat yararlanan mitolojik unsurlar çoğunlukla Yunan medeniyetine ait kavramlar, kahramanlar ve mitlerden oluşmaktadır. Bu durum, piyasada kendi kültürüne dair kitap bulamayan okurun başka kültürlerle ilgi duyması sonucunu ortaya çıkarır. 10. sınıfta 4 haftada toplam 12 ders saati süresince öğrencilere aktarılan İslamiyet öncesi Türk edebiyatı konuları öğrenciye sunulduğunda ilgi uyandırmalı, kültür tanıtımı yapmalı, geçmişine dair bir şuur oluşturmalı, öğrenciyi merak ettirmeli, araştırmaya sevk etmeli, örnek teşkil etmeli, hatırlatma işlevi görmeli, gurur duymasını sağlamalıdır. Bunlara ek olarak görsel ve işitsel materyaller; filmler, diziler, belgeseller, geziler, kitaplar, resimler vs. ile öğrenmede ezbercilik değil, kalıcılık hedeflenmeli ve geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Asanaliyeva, N.A. (2000). Gençlerin Sosyal Yönden Şekillendirilmesinde Halk Edebiyatından Faydalanmanın Yolları ve Şekilleri, Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Aslan, E. (2000). Ahıska Destanları Üzerine Bir Araştırma, Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Artun, E. (2015). Türk Halk Bilimi, Adana: Karahan Kitabevi.
- Balat Uyanık, G. vd. (2012). Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A. (2004). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler, Ankara: Pegem A. Yayınevi.
- Bars, M. E. (2013). Mitlerde Büyülü Gerçekçilik, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 2 (2), 219-230.
- Büyükoztürk, Ş. vd. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Pegem A. Yayınevi.
- Boyraz Ş. (2008). Sözlü Anlatıların Sürekliliği Üzerine Düşünceler, Folklor ve Edebiyat Dergisi, 54, 105-118.
- Dönmez, P. (2001). Türk Mitolojisi Üzerine Türkiye’de Yapılan Yayınlar Bibliyografyası ve Bu Yayınların Analizi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Eskimen, A. D. (2016). Edebiyat (9-12) Ders Kitapları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri (Indiana Eyaleti) Örneği. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (3), 38 - 61.
- Gökalp, Z. (1974). Türk Medeniyeti Tarihi 1, Türk Kültür Yayıncılık, İstanbul: Toker Basımevi
- Hardal, M.(2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Divan Edebiyatı Algıları Üzerine Bir Araştırma, U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18 (29), 279-298.
- Işık, N.; Karakuş N. (2017). Erken Çocukluk Döneminde Efsane, Destan ve Masal Metinlerinin Kullanımı, The Journal of Academic Social Science, 5 (41), 118-133.

- İsen Durmuş, T. I. (2011). Klasik Eserlere Çocuklar Nasıl Yönlendirilmeli ve Buna İlişkin Batıdaki Uygulamalardan Örnekler, *Turkish Studies*, 6 (3), 929-937.
- Kaplan, M. (1983). Kültür ve Kültürü Meydana Getiren Unsurlar, *Türk Kültür ve Medeniyeti Üç Musiki ve Üç Medeniyet*, Millî Kültür Dergisi, 41 (8), 40.
- Kaya, M. (2014). Bilişim Teknolojisi ve Çocuk Edebiyatı, *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi Özel Sayısı*, 324-325.
- Keklik, S. (2013). Öğretim İlkeleri Açısından 2011 Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programının İncelenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6, 667-687.
- MEB. (2015). Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) Öğretim Programı, Ankara.
- Oğuz, M. Ö. (2008). Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Ankara: Grafiker Yayınları
- Ögel, B. (1971). Türk Kültürünün Gelişme Çağları, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Özbay M.; Çeçen M.A. (2012). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi, *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1, 67-76.
- Pilav, S.; Uslu Üsten A. (2013). Lise Öğrencilerinin Edebiyatla İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, *Turkish Studies*, 8 (8), 1073-1085.
- Saraç, C. (2009). Öğretmen ve Öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı Öğretiminden Beklentileri, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 189-199.
- Sakaoğlu, S.; Duymaz, A. (2002). İslamiyet Öncesi Türk Destanları, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Solak M.; Yaylı D. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Türler Açısından İncelenmesi, *The Journal of International Social Research*, 2 (9), 444-453.
- Şirin, M. R. (1987). Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- TDK. (2011). Büyük Türkçe Sözlük, Ankara.
- Topçu, N. (2014). Kültür ve Medeniyet, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Yıldırım, A.; Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, İstanbul: Seçkin Yayıncılık.